

# INSTITUCIONÁLNÍ PODPORA - MPSV

na realizaci výzkumného záměru VÚBP, v. v. i.

„Bezpečnost práce ve sportu“

Výstup: odborný článek

Zpracoval: Doc. Štefko, 12.05.2020

## Otázka bezpečnosti práce ve fotbale

Obecnou právní úpravou bezpečnosti zdraví se zabývá mnoho významných dokumentů. Namátkou se jedná o Listinu základních práv a svobod<sup>1</sup>, nový občanský zákoník<sup>2</sup>, zákoník práce<sup>3</sup>, a v neposlední řadě i směrnice vydané EU. Je pochopitelné, že pravidla bezpečnosti zdraví, vyslovená ve zmíněných předpisech, zásadně ovlivňují i pravidla bezpečného výkonu pracovní činnosti, která spadají i na výkon sportovní činnosti. Za obecnou definici slovního spojení, *výkon sportovní činnosti* se dá považovat libovolná pohybová činnost vyvíjená za účelem dosažení výsledků. Přesnější vymezení daného pojmu se pochopitelně liší dle sportovního odvětví. Mohou tak platit rozdílné podmínky bezpečnosti práce v individuálních a týmových sportech.

Pokud se jedná o otázku bezpečnosti zdraví, a s ní související bezpečnost práce, platí téměř bez výjimky, že asociace, svazy a spolky upravující činnost v rámci různých odvětví sportu se nespolehnou pouze na obecné právní předpisy, nýbrž řeší tuto problematiku ve svých vlastních předpisech. V této souvislosti lze hovořit především o obecných úpravách pravidel daného sportu. Stejně tomu je i v případě fotbalu.

Pravidla fotbalu schválená Mezinárodním výborem pro pravidla fotbalu (IFAB)<sup>4</sup> se spíše než otázky bezpečnosti práce, dotýkají bezpečnosti zdraví hráčů. Jedná se o obecná a základní pravidla platná na všech úrovních tohoto sportu, která se týkají především výstroje a jakýchkoli doplňků, které by mohly ohrozit zdraví.

Například „pravidlo č. 4 – Vybavení hráče“ hovoří o bezpečnosti následovně: *„Hráč nesmí používat výstroj nebo nosit cokoli, co je nebezpečné. Všechny typy šperků (náhrdelníky, prsteny), náramky (ani kožené nebo gumové), náušnice atd. jsou zakázány a musí být odstraněny. Použití pásky k zakrytí šperků není dovoleno.“*<sup>5</sup>

Rozhodující slovo má v tomto případě rozhodčí, který *„musí hráči nařídit, aby: takovou výstroj hráč odložil nebo při nejbližším přerušení hry opustil hrací plochu, pokud nemůže nebo nechce uposlechnout.“*<sup>6</sup>

Dalším ustanovením týkajícím se bezpečnostních prvků je vymezení povinné výstroje: *„Povinnou výstroj hráče tvoří níže uvedené samostatné součásti: dres s rukávy, trenýrky (brankáři mohou nosit tepláky), stulpny; páska nebo jakýkoliv materiál použitý nebo nošený vně stulpen musí mít stejnou barvu jako ta část stulpen, která zakrývá chrániče holení (musí být vyrobeny z vhodného materiálu, aby poskytly dostatečnou ochranu a musí být zakryty stulpnami), obuv*

<sup>1</sup> Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.

<sup>2</sup> Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

<sup>3</sup> Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

<sup>4</sup> THE INTERNATIONAL FOOTBALL ASSOCIATION BOARD. *LAW OF THE GAME* (dále jen „Laws of the Game“). Dostupné online na: <https://www.theifab.com/laws>.

<sup>5</sup> Laws of the Game. LAW 4 THE PLAYERS' EQUIPMENT. 1. Safety. Dostupné online na: <https://www.theifab.com/laws/chapter/24/section/45/>.

<sup>6</sup> Laws of the Game. LAW 4 THE PLAYERS' EQUIPMENT. 1. Safety. Dostupné online na: <https://www.theifab.com/laws/chapter/24/section/45/>.

(kopačky popřípadě jiná sportovní obuv).<sup>7</sup> Ostatní výstroj opět podléhá schválení ze strany rozhodčího a je upravena následovně: „Bezpečné ochranné pomůcky, například pokrývky hlavy, obličejové masky a chrániče kolen a ramen vyrobené z měkkého lehkého polstrovaného materiálu jsou povoleny, stejně jako brankářské čepice a sportovní brýle.“<sup>8</sup>

Globální pravidla fotbalu jsou precizována výkladem vydávaným příslušnou národní asociací, v případě ČR Fotbalovou asociací České republiky.

FAČR je oprávněna stanovovat pravidla soutěží fotbalu v České republice a rozhodovat o porušení těchto pravidel prostřednictvím svých orgánů nebo orgánů pobočných spolků. Z tohoto důvodu FAČR vydává zejména Soutěžní řád FAČR<sup>9</sup>. I tento dokument ukládá hráčům, rozhodčím i klubům povinnosti související s bezpečností zdraví, a to především v §§ 37, 41, 45 nebo 46.

Globální pravidla fotbalu jsou nad svůj rámec konkretizována rozhodnutími či výkladem vydávaným Fotbalovou asociací České republiky. Rozhodnutí FAČR vyslovují například pravidla zákazu hraní bez obuvi, zákazu nástupu hráče v nezpůsobilé obuvi, povinnost používání holenních chráničů pro všechny kategorie, chránič se stulpnou musí zepředu kryt celou holeň; hráči nesmějí místo chráničů používat bezpečnostně nerovnocenné náhrady nebo odpovědnost hráče za svoji výstroj.<sup>10</sup>

Ustanovení § 37 Soutěžního řádu FAČR se zabývá lékařskou prohlídkou hráče a říká: „Každý hráč je povinen zabezpečit si ve svém vlastním zájmu a na své náklady informaci o své zdravotní způsobilosti ke hraní fotbalu. U hráčů mladších 18 let má tuto povinnost jejich zákonný zástupce.“<sup>11</sup> Povinnost odpovědnosti hráče za svůj zdravotní stav je rozvinuta i v rámci 2. odstavce, a to následovně: „V případě zdravotní způsobilosti pro hraní fotbalu je hráč povinen vlastnoručně podepsat prohlášení následujícího znění: „Prohlašuji na základě lékařského posouzení svého zdravotního stavu, že jsem způsobilý absolvovat fyzickou zátěž fotbalových tréninků a utkání bez nebezpečí poškození svého zdraví.“<sup>12</sup> Předpis dále zakládá odpovědnost hráče/jeho zákonného zástupce za nestandardní výstroj a odpovědnost za případnou škodu. Mezi povinnosti rozhodčího pak patří, jak již bylo zmíněno výše, taktéž kontrola výstroje hráčů.

Mezi povinnosti organizátora utkání související s bezpečností patří v § 41 Soutěžního řádu FAČR zmíněné zřízení pořadatelské služby, v § 45 vyjmenované technické povinnosti, mezi nimiž je mimo jiné uvedena povinnost „zajistit zdravotní službu s potřebným vybavením pro první pomoc. Za poskytnutí první pomoci v době utkání odpovídá osoba, jejíž jméno, příjmení a ID se uvádí v zápisu o utkání. Zdravotní služba je povinna poskytnout první pomoc jak divákům, tak příslušníkům obou družstev, nemají-li vlastního lékaře či zdravotníka.“<sup>13</sup> Mezi pořádkovými povinnostmi vymezenými v § 46 je i zajištění možnosti vstupu bezpečnostních složek na stadion.

Pravidla stanovená v Soutěžním řádu mohou být pak dále specifikována ještě v rámci předpisů pro jednotlivé soutěže. Na nejvyšší úrovni je takovým předpisem Rozpis celostátních soutěží LFA pro soutěžní ročník 2019–2020. Ten obsahuje speciální sekci Lékařská péče o hráče, v níž je obsažena následující specifikace shora uvedených ustanovení: „Kromě ustanovení § 37 SŘ jsou kluby ve vztahu ke zdravotní způsobilosti hráčů povinny na základě stanoviska Zdravotní komise FAČR k náhlým úmrtím sportovců a rozhodnutí Výkonného výboru FAČR ze dne 20. 10. 2009 zajistit lékařské prohlídky hráčů klubů Fortuna ligy a Fortuna národní ligy sestávající se z všeobecné zdravotní prohlídky, 12-ti svodového EKG včetně laboratorních vyšetření, transthorakálního echokardiografického vyšetření (1x za 3 roky), vyšetření pohybového aparátu. Výsledky všech provedených zkoušek musí být zaznamenány do zdravotní karty/záznamu hráče, a to včetně osobní a rodinné anamnézy, evidence užitých léků, očkování, případně další speciální vyšetření a zaznamenány do

<sup>7</sup> Laws of the Game. LAW 4 THE PLAYERS' EQUIPMENT. 2. Compulsory equipment. Dostupné online na: <https://www.theifab.com/laws/chapter/24/section/46/>.

<sup>8</sup> Laws of the Game. LAW 4 THE PLAYERS' EQUIPMENT. 4. Other equipment. Dostupné online na: <https://www.theifab.com/laws/chapter/24/section/48/>.

<sup>9</sup> FOTBALOVÁ ASOCIACE ČESKÉ REPUBLIKY. SOUTĚŽNÍ ŘÁD FOTBALOVÉ ASOCIACE ČESKÉ REPUBLIKY. Dostupné online na: <https://facr.fotbal.cz/uredni-deska-predpisy/234?category=1> (dále jen „Soutěžní řád FAČR“).

<sup>10</sup> FOTBALOVÁ ASOCIACE ČESKÉ REPUBLIKY. PRAVIDLA FOTBALU PLATNÁ OD 1. 7. 2018. Pravidlo 4 – VÝSTROJ HRÁČŮ. s. 44-45. Dostupné online na <https://facr.fotbal.cz/uredni-deska-predpisy/p144>.

<sup>11</sup> Soutěžní řád FAČR. §37 Lékařská prohlídka odst. 1. s. 22.

<sup>12</sup> Soutěžní řád FAČR. §37 Lékařská prohlídka odst. 2. s. 22.

<sup>13</sup> Soutěžní řád FAČR. §45 Technické povinnosti organizátora utkání písm. f). s. 24.

systemu SAFE. Zdravotní karta hráče musí být při přestupu, nebo hostování hráče, předána příslušnému lékaři nového klubu.“<sup>14</sup>

K bezpečnosti práce při výkonu fotbalové sportovní činnosti se v tomto předpisu vztahuje i poskytnutí možnosti rozhodčímu, nabídnout hráčům v průběhu hry tzv. zdravotní přestávky. Tyto pauzy jsou povoleny za účelem občerstvení (max. 1 minuta) či za účelem ochlazení při vysokých teplotách (1,5-3 minuty).

Otázky týkající se zdraví jsou rovněž upraveny v jednotlivých profesionálních hráčských smlouvách. Konkrétní náležitosti, které jsou podmínkou registrace profesionálních smluv do evidence FAČR stanoví Přestupní řád FAČR<sup>15</sup>. V ustanovení § 20 tohoto předpisu jsou vyjmenovány náležitosti profesionálních smluv stanovené UEFA a ostatní náležitosti, přičemž je možné rozdělit tyto náležitosti do třech kategorií. Jedná se o povinnosti hráče, povinnosti klubu a práva hráče.

Podle § 20 odst. 3 písm. i), r) a s) Přestupního řádu FAČR musí v rámci sjednaných povinností hráče ligová profesionální smlouva obsahovat alespoň vymezení následujících povinností hráče:

- „dbát o své zdraví a fyzickou kondici, dodržovat zásady denního režimu profesionálního sportovce, správné výživy a životosprávy, hygieny, regenerace a rehabilitace, podrobovat se všem stanoveným léčebným procedurám a vyvarovat se použití dopingu v jakékoli formě;
- neprodleně informovat členský klub o svém onemocnění nebo úrazu a nepodstupovat, s výjimkou naléhavých případů, žádná lékařská ošetření bez předchozího informování lékaře členského klubu;
- podstupovat na žádost lékaře členského klubu pravidelné lékařské prohlídky a lékařská ošetření.“<sup>16</sup>

Naproti tomu v § 20 odst. 4. písm. d), e) a n) Přestupního řádu FAČR jsou stanoveny povinnosti klubu, které musí být obsaženy v ligové profesionální smlouvě. Jedná se o tyto povinnosti:

- „zabezpečit organizaci vstupní zdravotní prohlídky hráče u lékaře členského klubu, zabezpečovat nejméně jedenkrát ročně pravidelné lékařské prohlídky hráče a zajišťovat hráči kvalitní lékařskou a terapeutickou službu hrazenou ze zdravotního pojištění hráče;
- vykonávat preventivní a osvětovou činnost ve smyslu ochrany před použitím dopingu a jiných látek ohrožujících správnou životosprávu hráče;
- uchovávat kompletní zdravotní dokumentaci hráče, včetně dokumentace o zdravotních komplikacích vzniklých při plnění povinností v reprezentačním týmu, a to prostřednictvím klubového lékaře.“<sup>17</sup>

Poslední kategorií jsou pak práva hráče. Přestupní řád FAČR obsahuje v souvislosti s otázkou zdraví v rámci § 20 odst. 5 písm. a) ustanovení, podle něž „musí ligová profesionální smlouva obsahovat alespoň vymezení práva hráče vyžádat si na své náklady názor nezávislého lékařského odborníka v případě, že má námitky proti názoru klubového lékaře, s tím, že pokud jsou názory i nadále rozdílné, dohodnou se smluvní strany na nezávislé straně - lékaři, jehož názor budou akceptovat.“<sup>18</sup>

Každá ligová profesionální smlouva musí shora uvedené náležitosti obsahovat, aby mohla být ze strany FAČR zaregistrována. Pokud jde o standardní profesionální smlouvy, je za účelem zaregistrování do práv a povinností nutné zahrnout vše s výjimkou povinnosti klubu uchovávat kompletní zdravotní dokumentaci hráče. Záleží na možnostech konkrétního klubu a vůli smluvních stran, zda bude takové ustanovení ve standardní profesionální smlouvě obsaženo.

Dále je třeba podotknout, že fotbaloví hráči v České republice nejsou v zaměstnaneckém poměru. Jsou vedeni jako OSVČ – osoby samostatně výdělečně činné, a povinně musí platit zálohy na sociální a zdravotní pojištění, přičemž povinni jsou také podávat daňové přiznání v příslušném období, a to každý rok. Toto vyplývá ze zákona č. 586/1992

<sup>14</sup> LIGOVÁ FOTBALOVÁ ASOCIACE. ROZPIS CELOSTÁTNÍCH SOUTĚŽÍ PRO SOUTĚŽNÍ ROČNÍK 2019 – 2020. 6. Podmínky účasti v I. lize a II. lize. Lékařská péče o hráče. s. 9. Dostupné online na: <https://facr.fotbal.cz/rozpis-celostatnich-soutezi-2019-20/a950>.

<sup>15</sup> FOTBALOVÁ ASOCIACE ČESKÉ REPUBLIKY. PŘESTUPNÍ ŘÁD FOTBALOVÉ ASOCIACE ČESKÉ REPUBLIKY. Dostupné online na: <https://facr.fotbal.cz/uredni-deska-predpisy/242?category=1> (dále jen „Přestupní řád FAČR“).

<sup>16</sup> Přestupní řád FAČR. §20 Náležitosti stanovené UEFA a ostatní náležitosti odst. 3. písm. i), r), s). s. 22.

<sup>17</sup> Přestupní řád FAČR. §20 Náležitosti stanovené UEFA a ostatní náležitosti odst. 4. písm. d), e), n). s. 23-24.

<sup>18</sup> Přestupní řád FAČR. §20 Náležitosti stanovené UEFA a ostatní náležitosti odst. 5. písm. a). s. 24.

Sb., o dani z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. Zmínku o skutečnosti, že hráči vykonávají činnost profesionálních hráčů fotbalu v režimu OSVČ, nalezneme i v samotných profesionálních hráčských smlouvách.

V rámci povinností hráče musí být v této souvislosti obsahem smlouvy také povinnosti „*řádně a včas hradit veškeré daně, zdravotní pojištění a pojistné na sociální zabezpečení podle platných právních předpisů*“<sup>19</sup> a „*mít uzavřeno dle své volby dostupné zdravotní pojištění na krytí zdravotních nákladů poskytovatelů zdravotních služeb působících v České republice pro případ své nemoci nebo svého zranění.*“<sup>20</sup>

Dále bývá ve smlouvě stanoveno, že hráč je povinen si sám a na své náklady zajistit služby daňového poradce, účetního či advokáta, a to zejména pro účely zpracování daňového přiznání a přehledů zdravotního a sociálního pojištění pro zdravotní pojišťovnu a správu sociálního zabezpečení.

V návaznosti na shora zmíněné pak v souladu s § 20 odst. 4 písm. b) Soutěžního řádu FAČR musí být obsahem každé profesionální smlouvy taktéž povinnost klubu „*poskytovat odměnu hráči i v době, kdy podle lékařského potvrzení klubového lékaře, popřípadě nezávislého odborníka hráč není v důsledku svého zranění či nemoci, k nimž došlo v příčinné souvislosti s výkonem sportovní činnosti při plnění jeho povinností hráče, schopen vykonávat sportovní činnost a plnit tak své povinnosti z profesionální smlouvy, s tím, že je účelné též výslovně uvést, že v případech, kdy ke zranění či onemocnění hráče nedojde v uvedené příčinné souvislosti, nenáleží hráči žádná odměna.*“<sup>21</sup> Z druhé části tohoto ustanovení vyplývá, že smluvní strany se mohou v tomto případě částečně odchýlit a sjednat například podmínky hrazení odměny ze strany klubu v částečné výši i v případě, kdy ke zranění hráče nedošlo v příčinné souvislosti s plněním povinností vyplývajících ze smlouvy. Takové ujednání je ale spíše výjimečné.

Na tomto místě je možno částečně shrnout, že co se týče smluvních ujednání mezi klubem a hráčem, existuje celá řada povinností, které musí kluby a hráči v rámci svého vztahu plnit, přičemž tyto povinnosti vyplývají především z předpisů UEFA, které jsou implementovány FAČR, avšak do jisté míry je stranám dána i smluvní volnost a možnost upravit si některé záležitosti dle jejich vůle.

Jak vyplývá i z výše uvedeného, důležité předpisy, které řeší danou problematiku, existují i na mezinárodní úrovni. UEFA Medical Regulations<sup>22</sup> stanovují minimální zdravotnické podmínky týkající se utkání všech fotbalových asociací spadajících pod UEFA. Jedná se o předpis velice konkrétního charakteru, ve kterém je přesně specifikováno, jaké zdravotnické potřeby, vybavení nebo personální obsazení má být v době utkání k dispozici na stadionu.

UEFA Medical Regulations obsahují seznam nezbytných náležitostí z hlediska zabezpečení bezpečnosti všech aktérů při pořádání utkání. Na každém stadionu spadajícím do kategorie profesionálních soutěží v Evropě musí být zdravotnická místnost (upraveno i v UEFA Stadium Infrastructure Regulations<sup>23</sup>). Základní definice obsahuje následující body. Zdravotnická místnost musí být soukromá, pouze pro použití hráčů a funkcionářů, označená, přístupná z oblasti tunelu, čistá a uzamykatelná. Předpis obsahuje i více než dvě desítky nejrůznějších zdravotnických pomůcek, které tvoří povinné vybavení místnosti. Druhou náležitostí je opět přesně vymezené zdravotnické vybavení určené pro ošetření hráče na hrací ploše. Třetí podmínkou je přítomnost plně vybavené ambulance (sanitního vozu). Čtvrtou podmínku představuje přítomnost zdravotníka. Ta je nutná ve všech soutěžích přímo pořádaných UEFA (Liga mistrů, Evropská liga včetně předkol, Evropský superpohár, Liga národů, EURO včetně kvalifikačních utkání). V soutěži pořádané národní asociací může být zdravotníkem i zdravotník jednoho z týmů. Poslední podstatnou náležitostí je předzápasová informovanost o zdravotnické organizaci utkání. Jedná se především o informace pro delegáta utkání o zdravotnickém zabezpečení a poskytnutí telefonních čísel zdravotních složek.

<sup>19</sup> Přestupní řád FAČR. §20 Náležitosti stanovené UEFA a ostatní náležitosti odst. 3. písm. d). s. 22.

<sup>20</sup> Přestupní řád FAČR. §20 Náležitosti stanovené UEFA a ostatní náležitosti odst. 3. písm. e). s. 22.

<sup>21</sup> Přestupní řád FAČR. §20 Náležitosti stanovené UEFA a ostatní náležitosti odst. 4. písm. b). s. 23.

<sup>22</sup> Union Européenne de Football Association. *UEFA Medical Regulations, Edition 2017*. Dostupné online na: [https://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/uefaorg/Medical/02/50/25/38/2502538\\_DOWNLOAD.pdf](https://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/uefaorg/Medical/02/50/25/38/2502538_DOWNLOAD.pdf).

<sup>23</sup> Union Européenne de Football Association. *UEFA Stadium Infrastructure Regulations, Edition 2018*. Dostupné online na: [https://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/uefaorg/Stadium&Security/01/48/48/85/1484885\\_DOWNLOAD.pdf](https://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/uefaorg/Stadium&Security/01/48/48/85/1484885_DOWNLOAD.pdf).